

LES HABILITATS SOCIALS I EL TREBALL SOCIAL

Encarna Canet Benavent
2n curs. Grau en Treball Social

LES HABILITATS SOCIALS I EL TREBALL SOCIAL

1. Les habilitats socials i el treball social
2. Habilitats comunicatives
  - Escolta activa
  - Empatia
  - Assertivitat
  - Autoconeixement
  - Autoacceptació
  - Autoestima
3. Educació emocional i competències bàsiques per a la vida. Rafael Bisquerra
4. Congruència, persuasió i sincronització

1. LES HABILITATS SOCIALS I EL TREBALL SOCIAL

BIBLIOGRAFIA

- ◉ Escoda, Esther (coord.) (2013): *Habilidades sociales y de comunicación del trabajo social.*
- ◉ Roca, Elia (2003): *Cómo mejorar tus habilidades sociales.*
- ◉ Caballo, Vicente (1993): *Manual de evaluación y entrenamiento de las habilidades sociales.*

LES HABILITATS SOCIALS

- ⦿ La comunicació i la relació interpersonal són activitats humanes fonamentals perquè som una espècie social; les necessitem per a assolir felicitat i benestar.
- ⦿ Ajudar altres persones a aconseguir el seu benestar és un dels objectius fonamentals del treball social.
- ⦿ “Part de la nostra tasca és ajudar a millorar les habilitats socials de les persones amb qui treballem”. Roca, E. (2003).

LES HABILITATS SOCIALS

Les habilitats socials (HS) són una sèrie de conductes (i també pensaments i emocions) amb les quals:

- ⦿ Augmenten les possibilitats de mantenir relacions interpersonals satisfactòries.
- ⦿ Aconseguim que les altres persones ens respecten.
- ⦿ Aconseguim els nostres objectius (Roca, 2003).

Capacitat de relacionar-nos amb altres persones de manera que aconseguim el màxim de beneficis i el mínim de conseqüències negatives.

LA CONDUCTA SOCIALMENT HÀBIL

“La conducta socialment hàbil és el conjunt de conductes desplegadas per un individu en un context interpersonal que expressa els seus sentiments, actituds, desitjos, opinions o drets d'una manera adequada a la situació, tot respectant aquestes conductes en els altres, i que resol els problemes immediats mentre minimitza futurs problemes”.

Caballo, V. (1993)

a) Conjunt de conductes: no és una conducta aïllada, sinó una combinació d'elements.

b) Desplegades en un context interpersonal: s'apliquen en la interacció entre individus.

c) Sentiments, desitjos, opinions o drets.

d) D'una manera adequada: ajustada a la situació. Una mateixa habilitat pot NO ser adequada en tots els contextos.

e) Amb respecte: no hi ha HS si no hi ha respecte.

f) Resol els problemes immediats i minimitza la probabilitat futura de conflictes.

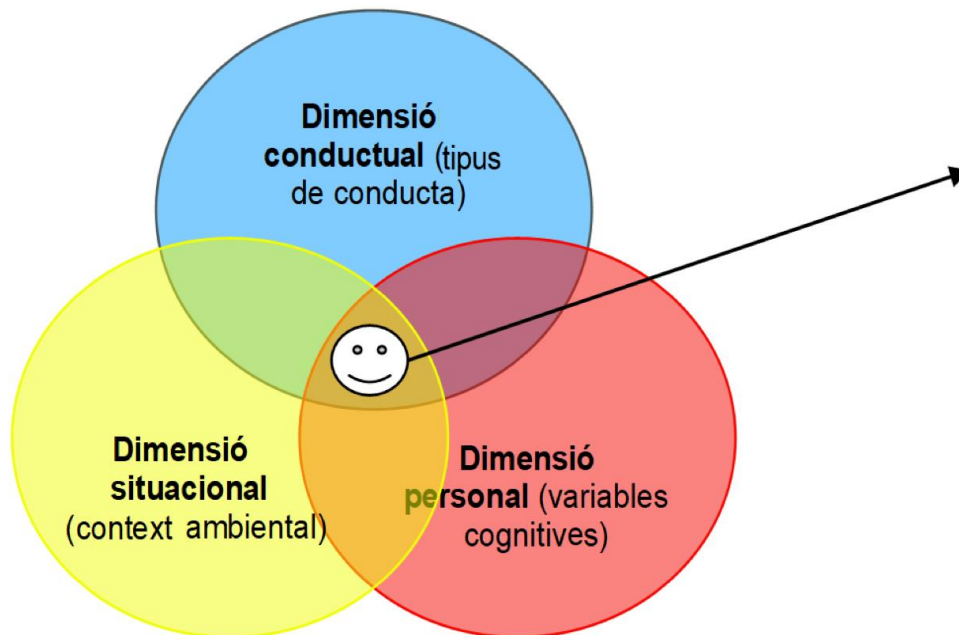

Algunes HS en la interacció social

- ◉ Fer i rebre compliments.
- ◉ Fer i rebutjar peticions.
- ◉ Expressar sentiments: amor, afecte, agraïment.
- ◉ Defensar els drets propis.
- ◉ Expressar opinions personals, també el desacord o la molèstia.
- ◉ Petició a l'altre de canvi de conducta.
- ◉ Disculpar o admetre ignorància.
- ◉ Afrontar les crítiques.
- ◉ Iniciar i mantenir converses.
- ◉ Parlar en públic.

Dimensions de les HS

- a) Dimensió **conductual**: l'habilitat pròpia.
- b) Dimensió **personal**: capacitats i variables cognitives (com avaluem la realitat).
- c) Dimensió **situacional**: context en què es desplega aquesta habilitat social.

a) La dimensió conductual

- ⊙ Elements verbals: contingut, preguntes, humor, claredat...
- ⊙ Elements no verbals: mirada, somriure, postura, proxèmica, aparença personal...
- ⊙ Elements fisiològics (no controlables): ritme cardíac, respiració, envermellir.
- ⊙ Elements paralingüístics:
  - Veu (volum, to, velocitat, timbre, claredat...)
  - Temps de parlar

b) La dimensió personal

- ⊙ Les nostres competències cognitives: pensaments i conductes a partir de la nostra experiència, els costums socials, conductes apropiades en cada moment...
- ⊙ Creences i valors que tenim de nosaltres i del món.
- ⊙ Les expectatives sobre les conseqüències de la nostra conducta.

c) La dimensió situacional

Una conducta pot ser competent o no segons el context que l'envolta:

- Edat de les persones
- Relació existent
- Regles socials
- Ambient

Dimensions de les HS

Per exemple, l'**habilitat de parlar en públic** comporta: projectar la veu, exposar amb claredat les idees, vocalitzar i augmentar el volum de la veu, etc. (**dim. conductual**).

Depèn de:

- Si es tracta d'un auditori gran o petit (**dim. situacional**).
- Si es coneix l'idioma en què s'ha de parlar o no (**dim. personal**).
- Si la sala reuneix bones condicions d'audició o no (**dim. situacional**).
- Si les expectatives de qui parla són unes o altres (**dim. personal**).

LES MATEIXES HABILITATS, SEGONS LES PERSONES I ELS CONTEXTOS, PODEN TENIR ÈXIT O NO.

LES HABILITATS SOCIALS I EL TREBALL SOCIAL

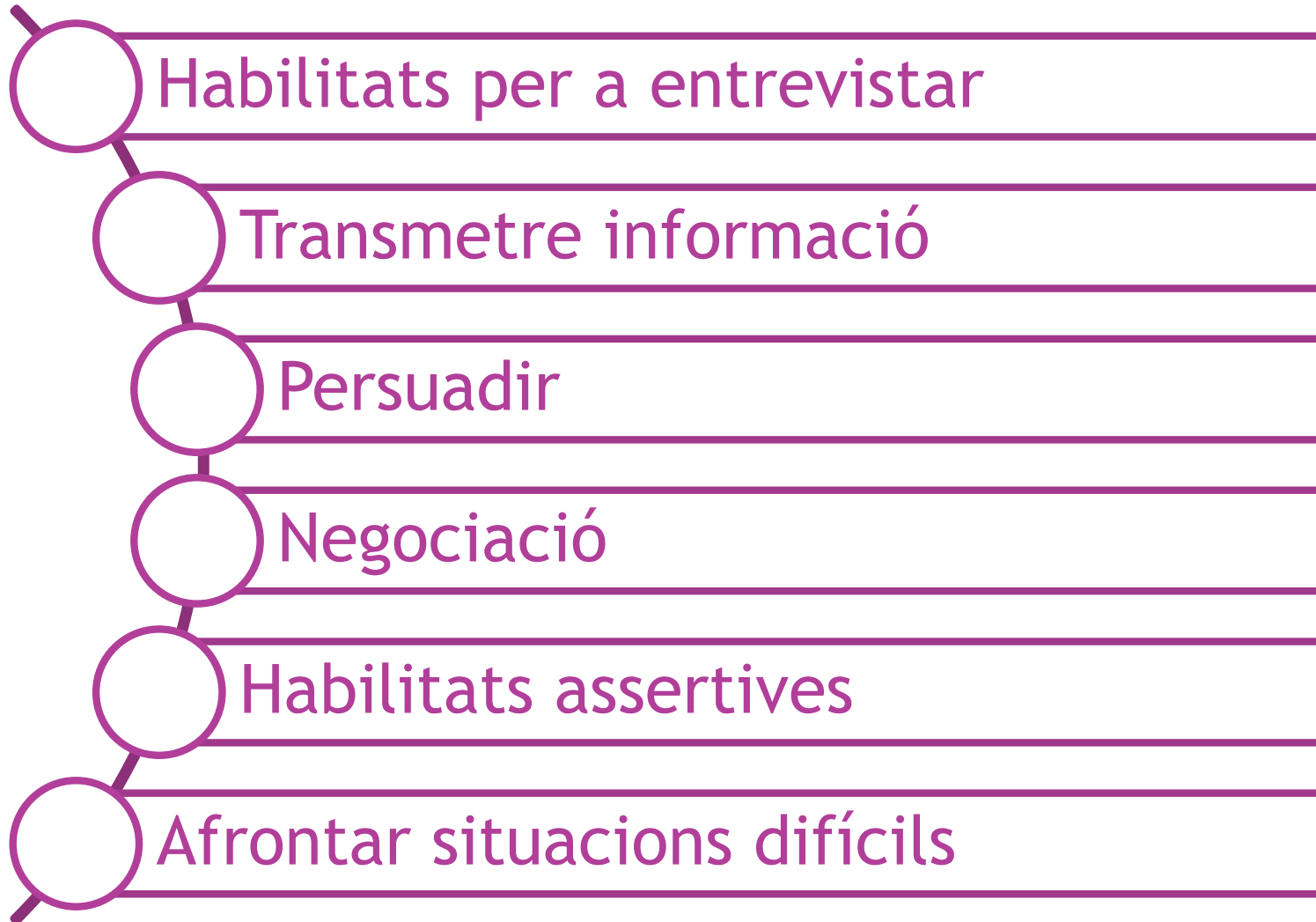
- Les relacions amb altres persones són la nostra font principal de benestar, però també poden convertir-se en la font més gran d'estrès i malestar.
- La falta d'HS ens porta a sentir emocions negatives, com ara frustració i ira, i a sentir-nos rebutjats, infravalorats o desatesos pels altres.
- Les persones amb poques HS són més propenses a patir alteracions psicològiques com ara ansietat i depressió.

Les habilitats socials i el treball social

- ⦿ La nostra professió és **eminentment relacional**.
- ⦿ La relació professional que establím i la capacitat per a comunicar són la nostra principal **eina d'intervenció**: usuàries, famílies, companyes de faena, la institució, les altres organitzacions...
- ⦿ De les nostres HS depèn **l'eficàcia de les intervencions que realitzem**.

LES HS I EL TS

2. HABILITATS COMUNICATIVES AMB UN MATEIX I EN LA RELACIÓ AMB ELS ALTRES

En relació
amb els altres

- Escolta activa
- Empatia
- Assertivitat

En relació
amb un
mateix

- Autoconeixement
- Autoacceptació
- Autoestima

L'ESCOLTA ACTIVA

Escoltar significa ASSIMILAR I RECORDAR de la manera més fidel possible tot el que diu l'altra persona i, alhora, parar atenció a tot el que ens arriba a través de la **paraula** i a través del **llenguatge no verbal**.

L'ESCOLTA ACTIVA: FINALITATS

- ⊙ L'escolta activa ens fa **aprendre dels altres**, enriquir-nos amb els seus punts de vista i opinions.
- ⊙ Ens ajuda a **satisfer** millor les seues necessitats i anticipar-nos-hi.
- ⊙ Ens ajuda a crear un **clima de confiança** de motivació, d'actitud positiva.

L'ESCOLTA ACTIVA EFICAÇ

- ⊙ Assegurar-se que l'altra persona ens atén.
- ⊙ Escollir el moment i el lloc adequats.
- ⊙ Adaptar-nos al receptor: als seus coneixements, estat d'ànim, experiència...
- ⊙ Escollir el ritme de la parla, les paraules...
- ⊙ Assegurar-nos que ens ha entès:
  - Oferir-nos perquè pregunte dubtes (no n'hi ha prou amb un "ho has entès?").
  - Demanar-li que ho resumisca.

L'ESCOLTA ACTIVA EFICAÇ

- ❑ Usar bé la comunicació no verbal, fer ús d'una posició corporal adequada, veure l'interlocutor i situar-nos perquè ens veja bé.
- ❑ Mirar als ulls mostrant comprensió.
- ❑ Somriure.
- ❑ Controlar els nostres instints.
- ❑ Fer servir les pauses i els silencis.
- ❑ Animar amb gestos, assentint, resumint, preguntant.
- ❑ Evitar elements de distracció (altres visites, telèfon, etc.).

L'EMPATIA

“L'habilitat de reconèixer, comprendre i apreciar els sentiments dels altres”.

- ⊙ La persona empàtica és capaç de *llegir* emocionalment les persones.
- ⊙ És un esforç cognitiu, afectiu i conductual per a captar l'experiència de l'altre.

L'EMPATIA

- ⦿ Implica **posar-se a les sabates o en la pell de l'altre**, entendre realment les seues penes, els seus temors i alegries.
- ⦿ No s'ha de confondre amb la compassió.

LA EMPATÍA

VAMOS
A IR DESPACIO,
ASÍ DISFRUTAMOS
DEL PAISAJE ....

Mr. Hair

EMPATIA EN UNA ENTREVISTA

- ⦿ Acostar-se a l'experiència de l'altra persona.
- ⦿ Traduir amb paraules els sentiments de la persona.
- ⦿ Tenir empatia **NO significa estar d'acord** amb l'altre. **No** implica deixar de banda les pròpies conviccions i assumir com a pròpies les de l'altre.

L'ASSERTIVITAT

“L'habilitat d'expressar els nostres desitjos d'una manera amable, franca, oberta, directa i adequada, aconseguint dir el que volem sense atemptar contra els altres, negociant amb els altres”.

L'ELEMENT BÀSIC: saber demanar, saber negar, negociar i ser flexible per a aconseguir el que volem, respectant els drets de l'altre i expressant els nostres sentiments de forma clara.

CONDUCTES NO ASSERTIVES

Passiva

Agressiva

Conductes NO assertives

- ⊙ **CONDUCTA PASSIVA**: la persona deixa de banda els seus propis drets i anteposa els dels altres.
- ⊙ Intenta que no es produïska un conflicte.
- ⊙ El missatge que es comunica és: "Les teues opinions, sentiments i pensaments són més importants que els meus, valen més", "El que tu vulgues, jo ho acate".

Conductes no verbals: abaixar la mirada, veu vacil·lant, moviments corporals nerviosos, etc.

Conducta passiva

- ◉ La persona passiva se sent incompresa, manipulada, amb sentiments de culpa, depressió, baixa autoestima, etc.
- ◉ La interlocutora no sap si està aprofitant-se de la persona. A més, pot sentir-se carregada de responsabilitat perquè és ella qui ha de prendre les decisions.

Conductes no assertives

CONDUCTA AGRESSIVA

- ⦿ Anteposa i defensa els seus drets de manera ofensiva, deshonest, manipuladora o inapropiada, passant per damunt dels drets dels altres.
- ⦿ Tracta d'aconseguir la victòria a través de la dominació, usant tècniques de degradació, humiliació, manipulació, etcètera.
- ⦿ El missatge que es comunica és: "Les meues opinions, sentiments i pensaments compten més que els teus".

Comportaments no verbals: mirada agressiva, fixa, augment del volum de la veu, gestos o postures d'amenaça, etc.

Conducta assertiva

Verbalment

Em sent malament quan et comportes així.

Jo crec...

Comprenc que tu... però jo...

Què et sembla?

Què en penses?

A mi m'agradaria...

Conducta passiva

Verbalment

No importa.

Com preferisques.

T'enfades si...

Et molestaria molt que...

Perdona...

Conducta agressiva

Verbalment

Per culpa teua.

Ets...

Sembles...

Sarcasme.

Humiliació.

Gestos no verbals

Manteniment de la mirada.

To ferm de veu.

Postura corporal recta.

Assentiments amb el cap.

Gestos no verbals

Desviació de la mirada.

Dubtar.

Abaixar el to de veu.

Expressió facial de por.

Postura corporal d'indefensió.

Moviments nerviosos

Gestos no verbals

Mirada fixa, agressiva i amenaçant.

Postura corporal tensa.

Moviments enèrgics.

Parla ràpida i forta.

Tècniques d'assertivitat

1. "**SABER DIR NO**" pot ser difícil.
  - ⊙ A certes persones els agrada complaure els altres i pensen que dir "NO" és inoportú.
  - ⊙ Altres persones tenen por de la reacció agressiva que el "NO" podria provocar.
  - ⊙ Si la resposta adequada és "NO", cal dir-ho de la manera més directa possible:
    - Sense excuses ni romanços.
    - El motiu real, de forma breu i directa.

Tècniques d'assertivitat

2. **DISC RATLLAT**. En una situació en què no pots variar la teua postura i l'altra persona insisteix, repeteix el teu punt de vista amb tranquil·litat.

- “Sí, però...”.
  - “Sí, ho sé, però (el meu punt de vista és)...”.
  - “Hi estic d'acord. Tot i així...”.
  - “Ho entenc”.
- ⊙ Assegura't que el teu missatge es transmet, repeteix-lo fins que ja no puga ser ignorat ni descartat. La clau d'aquesta tècnica és la insistència i l'EMPATIA.

Tècniques d'assertivitat

3. GESTIÓ DE CRÍTIQUES NEGATIVES

- ⦿ És una tècnica que ens ajuda a gestionar la crítica, els comentaris despectius o els comportaments agressius dels altres sense entrar en discussions.
- ⦿ La clau és dir d'una **manera relaxada** que estàs d'acord amb la part de la crítica que és certa, en part li dones la raó, i alhora, mantens el teu punt de vista.
- ⦿ Això sorprèn molt l'altra persona.

Declaració dels drets assertius

Segons Manuel J. Smith (2000) en el llibre *Cuando digo no, me siento culpable*, es consideren drets assertius:

1. El dret a ser el teu propi jutge.
2. El dret a triar si ens fem o no responsables dels problemes dels altres.
3. El dret a triar si volem donar explicacions o no.
4. El dret a canviar d'opinió.
5. El dret a cometre errades.
6. El dret a dir “no ho sé”.
7. El dret a no necessitar l'aprovació dels altres.
8. El dret a prendre decisions alienes a la lògica.
9. El dret a no entendre les expectatives alienes.
10. El dret a no intentar arribar a la perfecció.

Per a canviar pensaments irracionals

Tècnica ABC d'Ellis per a canviar actituds i pensaments irracionals:

- ❑ A: situació o experiència
- ❑ B: creences i pensaments sobre A
- ❑ C: conseqüències emocionals i conductuals

Per a canviar pensaments irracionals

<u>A: situació</u> Uns desconeguts em miren fixament i somriuen.	<u>B: pensaments negatius</u> Deuen pensar que tinc un aspecte horrible i ridícul.	<u>C: emocions i conductes negatives</u> Em sent incòmoda, desvie la mirada i me'n vaig tan prompte com puc.
	<u>B: pensament positiu</u> Pareix que els sóc agradable.	<u>C: emocions i conductes positives</u> Em sent bé. Els torne el somriure i comencem una conversa.

HABILITATS COMUNICATIVES

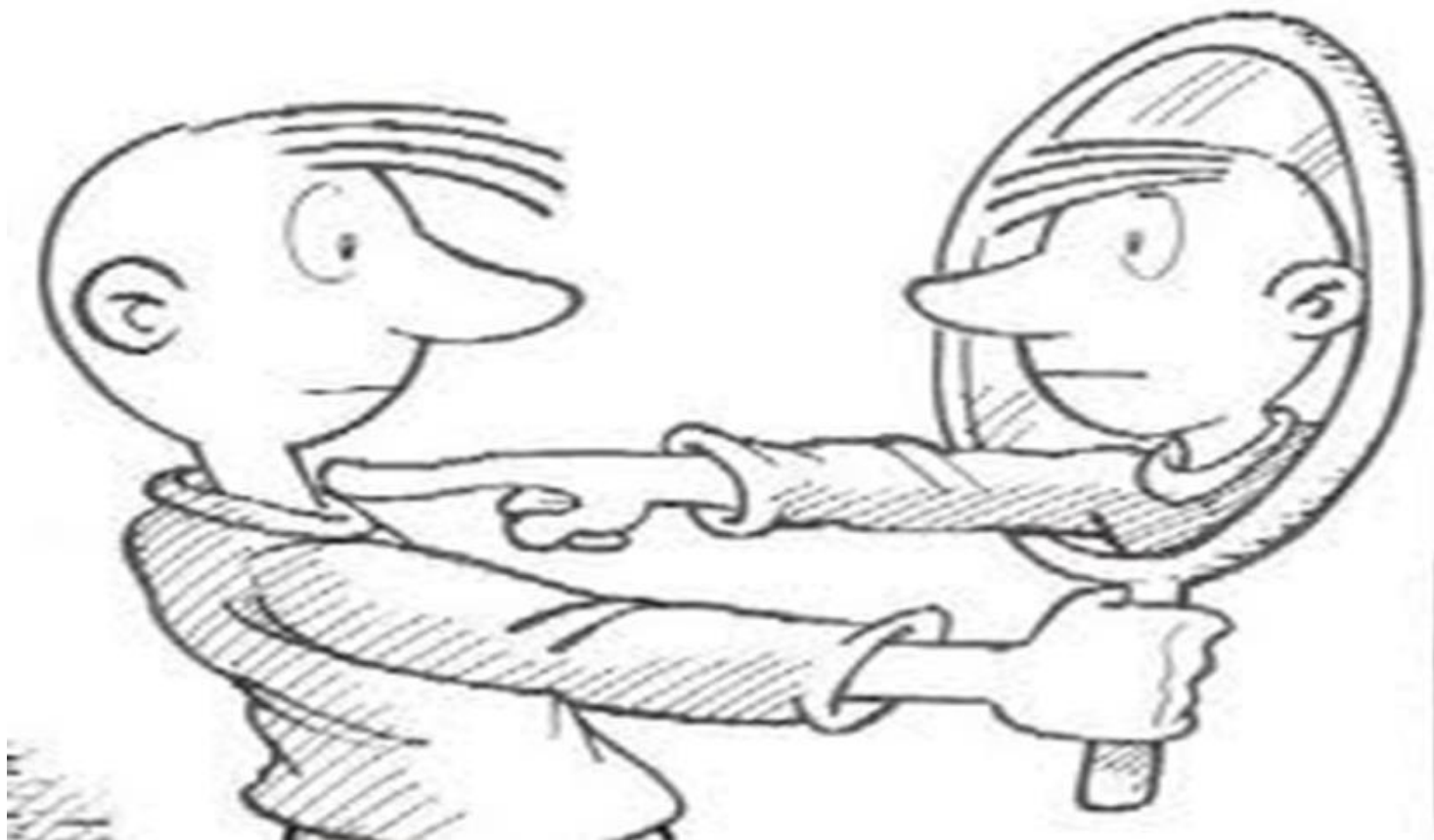
En relació amb els altres

- L'escolta activa
- L'empatia
- L'assertivitat

En relació amb tu mateix

- L'autoconeixement
- L'autoacceptació
- L'autoestima

L'AUTOCONEIXEMENT

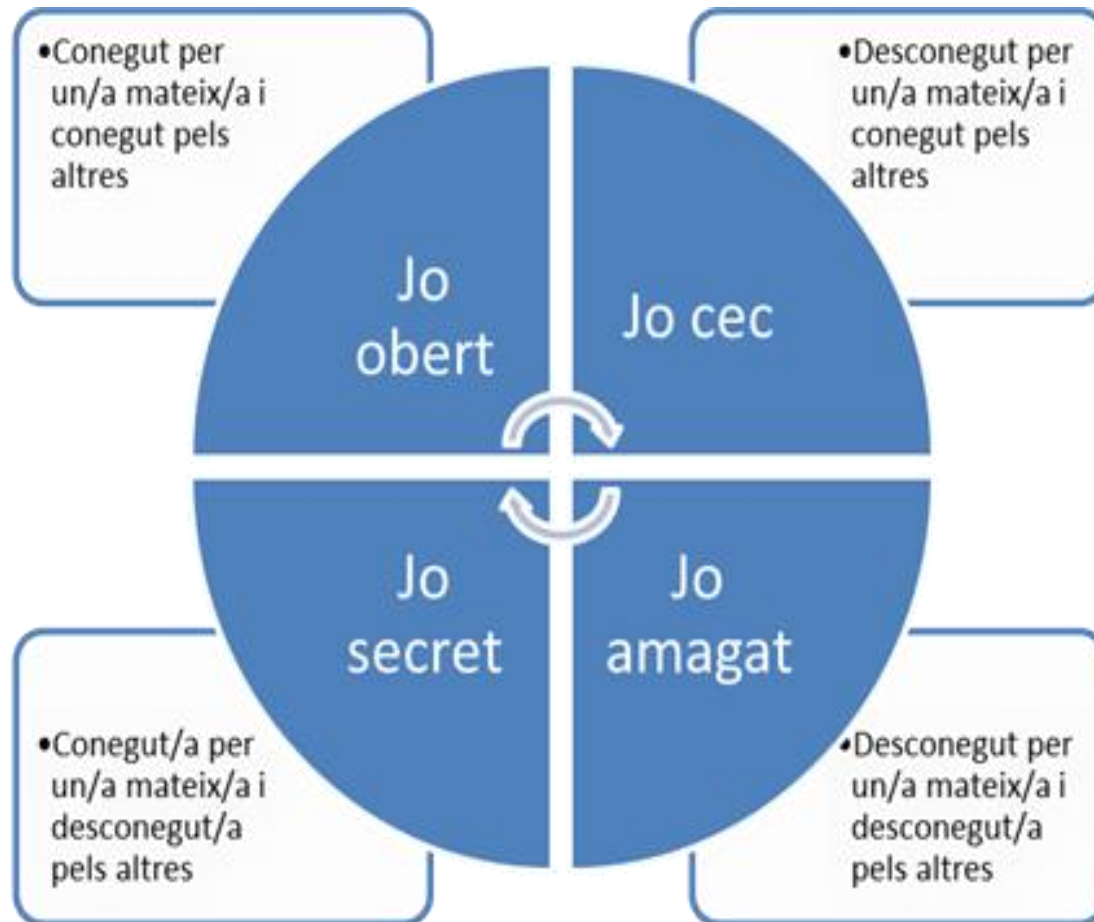
L'AUTOCONEIXEMENT

- ◉ Constitueix un element fonamental de la **intel·ligència emocional**.
- ◉ Conèixer les pròpies motivacions, la nostra manera de reaccionar, els nostres valors, necessitats, paradoxes...
- ◉ És necessari tant per a la vida personal com per a la professional.

- Elements fonamentals per a la relació d'ajuda (Rocamora):
  - Cap persona no coneix ni comprèn les altres si abans no es coneix a si mateixa.
  - Cap persona no pot acceptar les altres si no s'accepta a si mateixa.
  - L'estima a les altres persones comença per l'estima a una mateixa.

Dimensions de la personalitat

Luft i Ingham: la finestra de Johari

L'AUTOACCEPTACIÓ

- ⦿ Autoconfiança en les pròpies capacitats.
- ⦿ Enfrontar-se als errors i fracassos de manera constructiva.
- ⦿ Saber detectar àrees de millora.
- ⦿ Hem d'acceptar el fracàs i l'error en la nostra faena perquè hi són inherents. No hi ha cas resolt satisfactòriament al 100%.
- ⦿ Si el fracàs no es veu de manera constructiva, acaba creant **frustració i culpabilitat**.

**Estudiarse
a sí mismo,
es el arte
más difícil.**

ENFRONTAMENT

Què faig per a gestionar una situació estressant o difícil?

ANALITZAR I AFRONTAR LES ERRADES

Observar i valorar de forma objectiva: què ha passat? Que s'esperava que passara? Quina errada és? A qui afecta? Quines conseqüències té?

Analitzar constructivament: què l'ha desencadenada? Atribuir-nos únicament la part del fracàs que ens correspon. Cal evitar: visió en túnel, generalitzacions, etiquetatge...

ESTRATÈGIES D'AFRONTAMENT PASSIVES

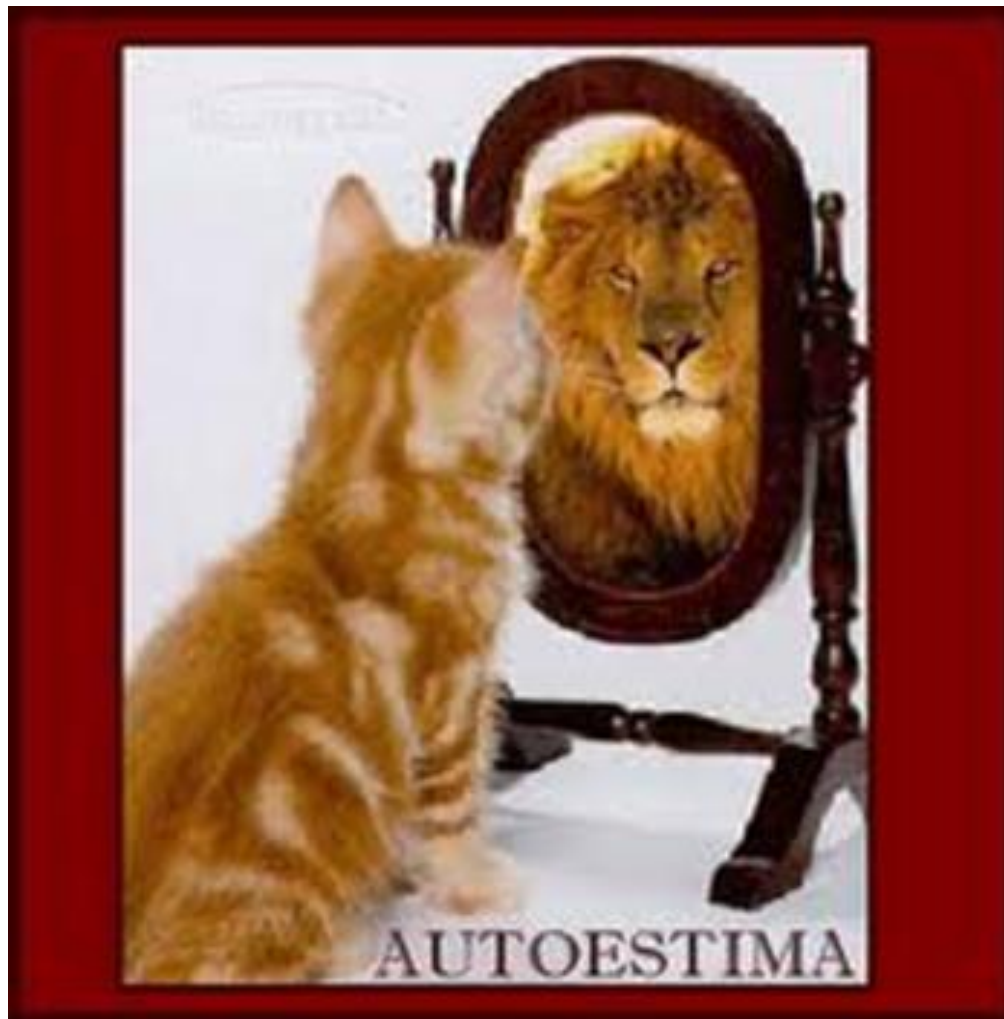
NEGACIÓ	Del problema.
DESCONNEXIÓ CONDUCTUAL	Donar-se por vençuda.
AUTODISTRACCIÓ	Desviar l'atenció a altres assumptes.
ÚS DE DROGUES	Abús.
RELIGIÓ	Déu proveirà.
DESFOGAMENT EMOCIONAL	Descartarà les emocions.

ESTRATÈGIES D'AFRONTAMENT ACTIVES

ACCEPTACIÓ	Aprendre a viure amb allò.
PLANIFICACIÓ	Pensar solucions.
AFRONTAMENT ACTIVU	Posar-se en marxa.
REINTERPRETACIÓ POSITIVA	Costat positiu.
ÚS DE L'HUMOR	Riure's de les situacions.
CERCAR SUPORT SOCIAL	Assessorament, acompanyament, teràpia, grups d'autoajuda.

L'AUTOESTIMA

L'autoacceptació va lligada a l'autoestima

- ⊙ **Actitud positiva sobre mi mateix**, que consisteix a habitar-nos a pensar, sentir i actuar de la manera més sana, feliç i autosatisfactòria.
- ⊙ La veritable autoestima **és incondicional**, és independent dels nostres èxits o de l'aprovació que obtinguem dels altres.

L'autoestima implica:

- Conèixer-nos a nosaltres mateixos (autoconeixement).
- Autoacceptar-nos incondicionalment (autoacceptació).
- Visió del jo com a potencial.
- Atendre i cuidar les nostres necessitats psicològiques i físiques.

4. LA CONGRUÈNCIA, LA INFLUÈNCIA, LA PERSUASIÓ I LA SINCRONITZACIÓ EN LA COMUNICACIÓ

- ◉ Quan comuniquem, ho fem a través de diversos llenguatges que es manifesten simultàniament: comunicació verbal, no verbal i paraverbal.
- ◉ La lectura global d'aquests llenguatges dona com a resultat la **congruència o incongruència** de la comunicació que despleguem.

CONGRUÈNCIA

- ⦿ **La congruència** i coherència de la comunicació verbal i no verbal afegeix valor a la nostra comunicació i reforça el missatge en una mateixa direcció.
- ⦿ **La incongruència** és la manca de coherència entre els llenguatges.
- ⦿ Genera desconfiança i provoca inconsistència en el missatge.

INFLUÈNCIA I PERSUASIÓ

- ⦿ Forma intencionada d'induir una persona a acceptar lliurement les creences, les actituds, els valors i les intencions del persuasor.
- ⦿ En el treball social cal influir i persuadir **sense caure en la directivitat o la manipulació.**
- ⦿ La persuasió es justifica pel pes dels arguments i per la motivació.

LA SINCRONITZACIÓ

- ⦿ Consisteix a tractar **d'assemblar-se a la manera de comunicar de l'altre**: en el seu llenguatge, la seua postura i moviment i en la manera com usa la veu.
- ⦿ La sincronització ocorre de manera inconscient quan ens comuniquem amb altres persones. Quan estem en un grup i tots riem hi ha sincronització emocional. Quan ens enfadem també.